

לשוננו לעם

עורכים: א' אברונין, מ' אזרחי וי' פרץ

מתוך

כרך א, חוברת ד, תש"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

מצדה

שמו של המבצר האחרון במלחמת חור-
בן בית שני נעשה היום בתוכנו לסמל,
אבל דוקא בצורתו הנכרית "מסדה". על
כמל זה כותב הסנפר הוטיק משה סמיר-
לנסקי ב"הארץ" מיום י"ז בתמוז ובהמשך
דבריו הוא מזכיר הרבה את שם המבצר
ורק בצורה נכרית המשובשת.

השם העברי של המבצר היה מצדה.
שפירושו מבצר ומעוז. במספר רבים נמצא
השם הרבה פעמים במקרא, כמו: "וישב
דוד במדבר במצדות" (ש"א כג, יד, גם יט.
שם כד, א; שופטים ו, ב) "מצדות סלעים
משגבו" (ישעיה לג, טז) ועוד. השם נמצא
גם בצורת הזכר מצד (צ' בפתח או בק'

מץ): "וישב דוד במצד על כן קראו לו
עיר דוד" (דהי"א א, ז, י"ב, ח, יז).

הספור המזעזע על מעשה הגבורה הנר-
אש והטרגי במבצר מצדה בא אלינו מאת
יוספוס, שכתב יונית, וביונית אי אפשר
להעתיק צ' עברי אלא באות ס'. התרגום
של יוספוס בשפות האירופיות מסרו את
השם בסמך, שהרי גם בהן מתקשים בהע-
תיק של צ' שלנו, ומהן נכנס השם בצור-
תו המסולפת גם לעברית החדשה, אך כבו-
דם של גבורי מצדה דורש, שנחזיר לשפתנו
את השם המקורי מצדה.

נצרת

מאת הגוים קבלנו גם את המבטא הנכ-
רי לשם העיר הגלילית המפורסמת אצל
הנוצרים נצרת. רגילים אנו היום לבטא
נ בשוא או בפתח, צ ר בסגול, בערך
כמו שמבטאים הנוצרים את שם עיר קדשם.
אולם המבטא העברי הנכון הוא נ בקמץ
קטן, צ בשוא, ר בפתח. הווה שמות
המקומות: בצקת (יהושע טו, לט), ידפת =
יודפת. ר בשמות אלו הוא סימן הנקבה
העתיק, שנקצר ונעשה ה בשמות כמו
יטבה (מ"ב כא, יט) חרמה וכדומה.

הקמץ של נ בשם נצרת אפשר שהיה
מעיקרו קמץ ארוך, אבל בגליל בטאו אותו
כמו קמץ קטן או חולם קצר ומכאן הכ-
תיב המלא של השם נוצרי = נצרי. ועדיין
אנו כותבים היום נצרות (= נוצרות), אלא
שרק המדברים משתבשים לבטא את נ בשם
זה בפתח במקום קמץ קטן או חולם קצר.